
A munkavédelem nemzeti politikája hazánkban

Mádi Sarolta*

A munkavállalók biztonságáról, egészségéről és a munkakörnyezetről szóló 155. számú ILO Egyezmény és a 164. számú ajánlás felhívja az államok figyelmét, hogy minden ország kötelessége állami szinten kidolgozni a munkavédelem stratégiáját. Az Európai Unió tagállamai Magyarország kivételével 2016-ig maradéktalanul eleget tettek ennek az ajánlásnak. Hazánkban 2016-ban került elfogadásra a Nemzeti Munkavédelmi Politika (NMP), amely hazánk nemzeti munkavédelmi politikáját 2016 és 2022 közötti időszakra határozta meg. Napjainkig a kitűzött stratégiai célok csak részben valósultak meg, ezért a következő időszakban tovább kell dolgozni a stratégiai célok elérésén.

Kulcsszavak: Nemzeti Munkavédelmi Politika, munkavédelem

The national policy of labor protection in our country

It is the duty of every country to develop the labor protection strategy at the state level according to ILO Convention No. 155 and the Recommendation No. 164 about the safety, health and working environment of workers. The member states of the European Union, except Hungary, fully fulfilled this recommendation until 2016. The National Labor Protection Policy was adopted in our country in 2016, which defined our country's national labor protection policy from 2016 to 2022. The set strategic goals were only partially realized, so in the future further work must be done to achieve the strategic goals.

Keywords: National Labor Protection Policy, labor protection

<https://doi.org/10.32980/MJSz.2022.2.2016>

1. Az ILO 155. egyezménye a Nemzeti Munkavédelmi Politika kialakításáról

Magyarországon az ILO 155. számú egyezményét „A munkavállalók biztonságáról, egészségéről és a munkakörnyezetről” szóló 155-ös egyezményt (1981) a 2000. évi LXXV. törvény hirdette ki. Az egyezmény lehetőséget ad a tagállamoknak, hogy tripartit megegyezéssel a gazdasági tevékenység bizonyos ágazatait pl. tengerhajózást vagy halászatot az egyezmény alkalmazásából egészen vagy részben kizárja. Az egyezmény a munkavédelmi feladatokat három szinten határozza meg: nemzeti politika, országos intézkedések és munkáltatói szint.

---

* Egyetemi adjunktus, Debreceni Egyetem, Egészségügyi Kar, Társadalomtudományi és Szociális Munka Tanszék.

1.1. Nemzeti politika elvei. Az egyezmény alapján *minden tagállam köteles* a munkaadói és munkavállalói legrepresentatívabb érdekképviselői szervezetekkel lefolytatott *konzultáció után kialakítani a munkavédelemre vonatkozó nemzeti politikáját, melynek célja a munkabalesetek, foglalkozási megbetegedések megelőzése.*

A nemzeti politikának öt területre kell kiterjednie: munkakörnyezet, munkafolyamat, munkavédelmi képzés, munkavédelmi konzultáció és a munkavédelmi érdekek érvényesítésének szabad lehetősége.

Az egyezményhez kapcsolódó 164. számú ajánlás 8. pontja alapján a nemzeti politika kialakítása során szoros együttműködést kell kialakítani a hatóságok és a munkaadók, valamint a munkavállalók érdekképviselői szervei között.

Az egyezmény nemzeti munkavédelmi politika kialakítására vonatkozó rendelkezéseivel összhangban állt az Európai Bizottság Közleménye¹ melyben a Bizottság felkérte a tagállamokat, hogy a *közösségi stratégiával összhangban dolgozzanak ki és fogadjanak el nemzeti stratégiákat, valamint ennek keretében határozzanak meg mennyiségi célkitűzéseket.* A Bizottság javasolta a tagállamok számára, hogy az alábbi négy cselekvési területre kiemelt figyelmet fordítsanak:

- megelőzés és egészségellenőrzés;
- a munkavállalók rehabilitációja és újbóli beilleszkedése;
- a társadalmi és demográfiai változások kezelése (a társadalom elöregedése, a fiatalok (foglalkoztatása) egyrészről a munkahelyi egészségvédelmi és biztonsági politikák, másrészről pedig a közegészségügyi, regionális fejlesztési és a szociális kohézióval kapcsolatos,
- a közbeszerzési, a foglalkoztatási, valamint az átszervezéssel kapcsolatos politikák koherenciája.

Az Európai Unió munkahelyi biztonsággal és egészségvédelemmel kapcsolatos 2007-2012 közötti stratégia eredményeképpen 27 tagállam vezetett be nemzeti stratégiát. Egyedül Magyarország nem rendelkezett nemzeti stratégiával.²

1.2. Országos szinten foganatosítandó intézkedések. Az egyezmény *a munkavédelem nemzeti politikáját* átfogó, országos programokon keresztül javasolja megvalósítani, melynek szerves része a munkavédelmi szabályok betartásának ellenőrzése és a munkavédelmi szabályszegések szankcionálása.

Az egyezményhez kapcsolódó ajánlás javasolja, hogy a munkaadóknak és a munkavállalóknak megfelelő formában olyan információkkal és tanácsokkal kell szolgálni, amelyekre szükségük lehet. Fejleszteni és támogatni kell az együttműködést a munkaadók és a munkavállalók között, hogy felszámolják a kockázatokat vagy olyan szintre csökkentsék azokat, amennyire gyakorlatilag

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=LEGISSUM:l10114> (letöltés ideje: 2022. május 11.) A Bizottság Közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának "A munka minőségének és termelékenységének javítása: a munkahelyi egészségvédelemmel és biztonsággal kapcsolatos közösségi stratégia 2007-2012. között.

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52014DC0332&from=HU> (letöltés ideje: 2022. május 11.)

megvalósítható. A migráns munkavállalók részére saját anyanyelvükön speciális képzési programok bevezetéséről való gondoskodást ír elő

1.3. Intézkedések vállalati szinten. Az egyezmény ezen a szinten a munkaadók és munkavállalók kötelezettségeit szabályozza. Előírja, hogy a munkaadóktól meg kell követelni, hogy a munkahelyek, a gépek, a felszerelések és a munkafolyamatok, amelyek ellenőrzésük alá tartoznak, ésszerű és a gyakorlatban megvalósítható mértékben biztonságosak legyenek, és ne képezzenek veszélyt a munkavállalók egészségére. Amennyiben szükséges, gondoskodjanak megfelelő védőruházatról és védőfelszerelésről, hogy ezzel a balesetek veszélye és az egészségre káros hatások ésszerű és a gyakorlatban megvalósítható mértékben megelőzhetőek legyenek. Amennyiben több munkáltató egy munkaterületen közösen végez tevékenységet, együtt kell működniük.

Előírja a munkavállalóknak, hogy munkájuk keretében együtt kell működniük a munkaadókra háruló kötelezettségek teljesítésében.

Az egyezmény a munkavállalók képviselőinek kötelezettségeként írja elő az együttműködést a munkaadókkal a munkahelyi biztonság és egészségügy területén. A munkaadó ugyanakkor köteles a képviselőt tájékoztatni a munkahelyi biztonság és egészségügy területén tett intézkedésekről.

Az egyezményhez kapcsolódó ajánlás javaslatot tesz közös biztonsági és egészségügyi bizottság létrehozására, amennyiben egy munkaterületen több munkáltató munkavállalói végeznek munkát. Ezekben a bizottságokban, a munkaadóknak és a munkavállalóknak legalább egy képviselője van jelen. A bizottságoknak a jogai között szerepelnek a javaslattételhez, információhoz, véleménynyilvánításhoz, a munkaügyi felügyelőségekkel való kapcsolattartáshoz való jogok.

2. Nemzeti munkavédelmi politika az Európai Unió tagállamaiban

A 2010-es évek első feléig az Európai Unió valamennyi tagállama kidolgozta nemzeti munkavédelmi stratégiáját³. E stratégiák közös vonása, hogy a nemzeti munkavédelmi helyzet értékelését követően, megfogalmazták azokat a munkavédelmi és munkaegészségügyi célokat, eszközöket melyek a munkabalesetek és foglalkozási megbetegedések megelőzését célozzák, azaz amelyek a prevenciót szolgálják.

3. Nemzeti munkavédelmi politika a hazai munkavédelmi jogalkotásban

3.1. A munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény (Mvt.) a munkavédelem nemzeti politikájáról. A 2011. évi CXCI törvénnyel módosított Mvt. 2. § (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy „Az állam - a munkavállalók és a munkáltatók érdekképviselői szerveivel egyeztetve - meghatározza az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés alapvető követelményeit, irányítási és ellenőrzési intézményeit, valamint *kialakítja az egészség, a munkavégző képesség*

³ Munkavedelmi_strategiak (1).pdf (letöltés ideje: 2022. október 16.)

megóvására, a munkabiztonságra és a munkakörnyezetre vonatkozó nemzeti politikáját, amelynek megvalósulását időszakonként felülvizsgálja. A törvény 14. a) pontja értelmében a munkavédelem irányításának keretében állami feladat a munkavédelem nemzeti politikájának kialakítása.

3.2. A munkavédelem országos programjáról szóló 20/2001. (III. 30.) Országgyűlési (OGY) határozat. Az Országgyűlés 2001. március 27-én fogadta el első alkalommal a munkavédelem országos programjáról szóló 20/2001. (III. 30.) OGY határozatot (Program), amelyben öt évre szóló cselekvési rendszert határozott meg. A Program hosszabb távú célkitűzéseinek megfelelően 2007. évig tartalmazott feladatokat. Kiemelt célként fogalmazta meg a balesetbiztosítás önálló ágának megvalósítását.

A program nem valósult meg. „A Program végrehajtásáról szóló beszámoló 2008. évi előkészítése során több tárca, állami szerv, továbbá az Országos Érdekegyeztetési Tanács Munkavédelmi Bizottsága is jelezte, hogy a most záruló tervezési ciklust követően támogatja a munkavédelem országos programjának folytatását, tekintettel a megvalósítandó feladatokra.”⁴

A 2009 évben elkészült Nemzeti Munkavédelmi Politika 2014-ig határozta meg a munkavédelmi feladatokat, azonban sem a Bajnai- sem az Orbán- kormány nem terjesztette az Országgyűlés elé.

Magyarországon hosszú éveken át késett a Nemzeti Munkavédelmi Politika elfogadása. Nagy valószínűséggel, ezzel is összefüggött, hogy emelkedett a súlyos munkabalesetek száma, különösen a kis, közép és mikro gazdaságokban, különösen a mezőgazdaságokban alakult rosszul a helyzet, ahol a megváltozott birtokszerkezet miatt megnőtt a családi gazdaságok száma, melyekre a munkavédelmi törvény hatálya csak akkor terjed ki, ha szervezett munkavégzés keretében legalább egy munkavállalót foglalkoztatnak.

Az Európai Bizottság 2014. június 6-án kiadta az Európai Unió munkahelyi biztonsággal és egészségvédelemmel kapcsolatos, 2014–2020-as stratégiáját.⁵ A stratégia a következő kihívásokat vette számba:

- a tagállamok végrehajtási eredményeinek javítása, különös tekintettel a mikro- és kisvállalkozások kapacitásának előmozdítására, annak érdekében, hogy képesek legyenek hatékony és valós kockázatmegelőzési intézkedések alkalmazására
- a foglalkozásból eredő megbetegedések megelőzésének javítása a meglévő, új és az újonnan felmerülő kockázatok kezelése révén
- a demográfiai változás kezelése.

3.3. A munkavédelem nemzeti politikája 2016-2022 (MNP). A munkavédelem nemzeti politikájáról szóló 1581/2016 (X.25.) Korm. határozat tette közzé hazánk nemzeti munkavédelmi politikáját 2016 és 2022 közötti időszakra. Célja

⁴ DR. HERCZOG László szociális és munkaügyi miniszter: „Előterjesztés a Kormány részére a nemzeti munkavédelmi politikáról és a nemzeti munkavédelmi politika végrehajtását elősegítő kormányzati programról”. Budapest, 2009. 3. (letöltés ideje: 2022. május 11.)

⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/LSU/?uri=CELEX:52014DC0332> (letöltés ideje: 2022. május 11.)

a munkakörülmények fejlesztése, a munkabalesetek és foglalkozási megbetegedések megelőzése, azaz a prevenció. Az MNP elkészítésénél figyelemmel voltak az Európai Unió 2014-2020 közötti stratégiájára és a WHO Globális Cselekvési Tervére⁶.

Az MNP az általa elérni kívánt célok felvázolása előtt áttekintést ad a hazai munkavédelem helyzetéről. A statisztikai adatok alapján megállapítja, hogy hazánk uniós összehasonlításban a munkabiztonság területén jól teljesít, „Míg Európában évente 100 ezer dolgozóra átlagosan 1500 olyan baleset jut, amely legalább 4 napos távolléttel jár, hazánkban csak 511. Annak ellenére, hogy a dolgozók számához mérten csupán harmadannyi baleset történik nálunk, mint az Európai Unióban, a halálos kimenetelű esetek aránya itthon rosszabb: amíg Európában 100 ezer munkavállalóra 1,44 eset jut, addig hazánkban ez a szám 1,6, amivel Magyarország az uniós középmezőnybe tartozik.”

Az MNP a prevenció eszközeit 5 pontban foglalja össze és ezen belül több alpontban fogalmazza meg az egyes pontokhoz kapcsolódó feladatokat. Ezek között külön kell szólni a vállalkozások verseny képességének fejlesztéséről, melynek célja, hogy KKV-k váljanak képessé a hatékony és valós kockázatok megelőzésére, az önálló balesetbiztosítási ág bevezetéséről, mely a munkáltatókat gazdaságilag is érdekeltté tenné a nemzeti politika fő céljainak megvalósulásában. A feladatok között szerepel a munkavédelmi szakemberek kötelező továbbképzési rendszerének kidolgozása, a munkavédelmi és foglalkozás-egészségügyi szolgáltatók adatbázisának létrehozása, az integrált munkavédelmi hatóság szakmai, működési feltételeinek erősítése.

Most a program megvalósítására kitűzött időszak utolsó harmadában megállapíthatjuk, hogy a nemzeti politika fő célkitűzései még nem valósultak meg. A három munkanapot meghaladó munkaképtelenséggel járó bejelentett munkabalesetek és a halálos munkabalesetek száma 2017-2021 között lényegesen nem változott, 2017-ben 23 387, 2018-ban 23 738, 2019-ben 24 055, 2020-ban 20 366, 2021-ben 21 591 volt. Ezek a számok a program előtti 2012-2016 közötti időszakhoz viszonyítva (munkabalesetek száma éves szinten átlagosan: 19. 604) még emelkedtek is. A halálos munkabalesetek száma sem csökkent. 2017 és 2021 között évi 79 és 84 között mozgott. Ez közel azonos a megelőző 5 évben bekövetkezett halálos balesetek számával. A legtöbb munkabaleset 2021 évben - a korábbi évekhez hasonlóan - a 10-49 munkavállalót (6330), illetve az 50-249 munkavállalót (7397) foglalkoztató munkáltatóknál, azaz a közép és kisvállalkozásokban következett be. Itt következett be az összes csonkulásos baleset (230) több mint 50 %-a (150).⁷

A foglalkozási megbetegedések száma 2017 és 2018 években a 2012-2016 közötti időszakhoz (foglalkozási megbetegedések száma éves szinten átlagosan: 200) viszonyítva évi 230, illetve 175 esettel stagnált, míg 2019 és 2020 években - valószínűleg, a korona vírus okozta megbetegedésekkel összefüggésben - drasztikusan emelkedett.

A balesetek és foglalkozási megbetegedések számának emelkedésében

⁶ <https://www.mindbank.info/item/1489> (letöltés ideje: 2022. május 11.)

⁷ [file:///C:/Users/user/Downloads/220405-ITM.mbaales.tajekoztato-2021%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/user/Downloads/220405-ITM.mbaales.tajekoztato-2021%20(3).pdf) (letöltés ideje: 2022. május 11.)

nagyvalószínűséggel közrejátszott az is, hogy a foglalkoztatottak száma 2012-2016 közötti időszakban 3 millió 958 ezer főről –4 millió 482 ezer főre, 2017- 2021 közötti időszakban 4 millió 548 ezer főről 4 millió 634 főre emelkedett⁸.

A fenti számokat azonban fenntartással kell kezelni, mivel a bejelentésben változatlanul ellen érdekel a munkáltató és a munkavállaló. A szakemberek szerint a munkabalesetek több mint 25 %-át a munkáltatók eltitkolják, ez elsősorban a társadalombiztosítás regressz igényére vezethető vissza.

Napjainkig nem jött létre a munkavédelmi és munkaegészségügyi szakemberek országos adatbázisa, nem valósult meg a szakemberek kötelező továbbképzési rendszere sem. Nem került kidolgozásra a munkáltatókat a balesetek megelőzésében, azaz a prevencióban gazdaságilag érdekeltté tevő a balesetbiztosítás önálló ágának koncepciója.

Ami a munkavédelmi hatóság munkáját illeti, folyamatosan csökkent az ellenőrzött munkáltatók száma és ezzel együtt a feltárt munkavédelmi szabálytalanságok száma. Az Innovációs és Technológiai Minisztérium Irányítási Főosztályának 2022 évi jelentése alapján 2020 évben 9 462, 2021 évben 6 649 munkáltatót ellenőriztek az ellenőrök, a feltárt szabálytalanságok száma 7 699, illetve 5 422 volt. A munkavédelmi ellenőrzések számának csökkenése egyenes következménye annak, hogy míg 2011 évben a felügyelői átlaglétszám 123, 5 volt, 2021 évben már csak 79,75. Napjainkban ez létszám változatlanul csökkenő tendenciát mutat.

Érzékeltetésként 2021 évben a 269,8 ezer főt foglalkoztató Borsod-Abaúj-Zemplén Megyében 3,01 fő, a 243,7 ezer főt foglalkoztató Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyében 4,5 fő és az ugyancsak 243,7 ezer főt foglalkoztató Hajdú-Bihar Megyében 3,58 fő látta el a munkavédelmi ellenőri feladatokat.⁹

Összegzésként megállapíthatjuk, hogy az ILO az elmúlt száz éves fennállása alatt számtalan egyezményrel és a hozzájuk kapcsolódó ajánlással segítette az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés feltételeinek megvalósulását tagállamaiban. Ennek ellenére az ILO közel múltban megjelent becslései szerint kétfélmillió nő és férfi hal meg évente munkahelyi balesetek és a munkával összefüggő betegségek eredményeként.

A WHO becslései szerint világszerte minden évben 160 millió új, munkával összefüggő betegség fordul elő. A WHO szerint a munkahelyi körülményekben rejlő kockázatok okozzák a hátfájások több mint egyharmadát, a halláskárosodások 16 %-át, a tüdőrákos esetek közel 10%-át, vagy a depressziós megbetegedések mintegy 8%-át. Minden három és fél percben meghal valaki az Európai Unióban munkával kapcsolatos kockázatok eredményeképpen. Ez azt jelenti, hogy mintegy 167,000 ilyen okú haláleset történik évente csak Európában. Ezek részben munkahelyi balesetekre (7500), részben foglalkozási megbetegedésekre vezethetők vissza (159500). Átlagosan négy és fél másodpercenként egy munkavállaló az EU-ban olyan balesetet szenved, amely arra kényszeríti őt, hogy otthon maradjon legalább három munkanapot. A három vagy annál több nap távolléttel járó

⁸ https://www.ksh.hu/stadat_files/mun/hu/mun0078.html (letöltés ideje: 2022. május 11.)

⁹ https://www.ksh.hu/stadat_files/mun/hu/mun0078.html (letöltés ideje: 2022. június 3.)

munkahelyi balesetek száma is hatalmas, több mint 7 millió évente.¹⁰

Az előbbieken ismertetett statisztikai adatok, azt támasztják alá, hogy a munkavédelem és munkaegészségügy területén létrejött ILO egyezmények és a hozzájuk kapcsolódó ajánlások maradéktalan végrehajtása elengedhetetlen a munkavédelem és munkaegészségügy területén elért eredmények megőrzéséhez és javításához. A fent előadottak alapján a következő időszakban tovább kell dolgozni azon, hogy hazánkban maradéktalanul megvalósuljanak a Munkavédelem Nemzeti Politikája által kitűzött célok.

Irodalomjegyzék

- Burton, Joan (szerk.): WHO Healthy Workplace Framework and Model: Background and Supporting Literature and Practices, , (February 2010), WHO Headquarters, Geneva, Switzerland,
  - Kun Attila: A munkahelyi egészségkárosodások megtérítése a magyar munkajogban – felelősségi szabályok és kompenzáció. http://epa.oszk.hu/02500/02566/00001/pdf/EPA02566_magyar_munkajog_kun_091-119.pdf. (letöltés ideje: 2022. június. 03.)
  - DR. Herczog László szociális és munkaügyi miniszter: „Előterjesztés a Kormány részére a nemzeti munkavédelmi politikáról és a nemzeti munkavédelmi politika végrehajtását elősegítő kormányzati programról”. Budapest, 2009. (letöltés ideje: 2022. május 11.)
  - A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának az Európai Unió munkahelyi biztonsággal és egészségvédelemmel kapcsolatos, 2014-2020-as stratégiájáról (COM(2014) 332 final, 2014. június 6.) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/LSU/?uri=CELEX:52014DC0332> (letöltés ideje: 2022. május 11.)
-
-

¹⁰ WHO Healthy Workplace Framework and Model: Background and Supporting Literature and Practices, Joan Burton (szerk.), (February 2010), WHO Headquarters, Geneva, Switzerland, p. 7. in Kun Attila: A munkahelyi egészségkárosodások megtérítése a magyar munkajogban – felelősségi szabályok és kompenzáció. http://epa.oszk.hu/02500/02566/00001/pdf/EPA02566_magyar_munkajog_kun_091-119.pdf. (letöltés ideje: 2022. 06. 03.)